

Dossier de premsa

Descobrint **Ricard Viñes (1875-1943)** *El pianista de les avantguardes*

Del 19 de març al 6 de maig de 2007

Sala d'exposicions temporals del Museu d'Art Jaume Morera
Avda. Blondel, 40 baixos. 25007 Lleida.
Tel. 973 700 419
mmorera@paeria.cat

Horari:
de dimarts a dissabte: de 11 a 14 h. i de 17 a 20 h.
diumenges i festius: de 11 a 14 h.
dilluns tancat
(Entrada gratuïta)

Inauguració: dilluns 19 de març a les 20.00h.

Exposició organitzada pel Museu d'Art Jaume Morera i la Fundació Caixa Catalunya

L'exposició presenta per primer cop una exhaustiva revisió de la figura d'un dels pianistes més excepcionals de l'escena musical internacional de principis del segle XX. Lleidatà universal indefectiblement lligat a la seva ciutat natal -a la qual feu donació d'una bona part de les obres d'art, documents i objectes que es mostren en aquesta exposició- Viñes fou un personatge singular que mai es sentí còmode en el clàssic paper de concertista virtuós imperant a l'Europa de principis de segle, sinó que preferí el risc de compromís amb la música més nova i avançada del seu temps.

La mostra s'articula al voltant de nou àmbits diferents, nou espais que ens ajuden a descobrir el personatge tot situant-lo en el seu context més proper. Aquests àmbits posen de relleu l'ampli espectre de personalitats que formaren part de la seva vida i que subratllen la seva faceta d'interpret, la seva vinculació amb la literatura, l'art la religió i l'esoterisme, i la continuada i intensa relació mantinguda amb Lleida. Tot plegat, un univers recreat dins una mostra que no pretén sinó destacar, en la gran constel·lació de pianistes d'inicis del segle XX, un nom que brilla amb llun pròpia per sobre de tots els altres: Ricard Viñes, autèntic virtuós del seu instrument i mereixedor, com pocs, de la crítica del moment i l'aclamació del públic.

Ricard Viñes i Roda

(Lleida 5 de febrer de 1875 - Barcelona 29 d'abril de 1943)

Biografia

Ricard Viñes i Roda nasqué a Lleida l'any 1875 i morí a Barcelona l'any 1943. La seva formació musical s'inicià als set anys amb l'organista de la catedral de Lleida, Joaquim Terraza. Les seves aptituds van destacar ben aviat i el 1885 es va traslladar a Barcelona per continuar els estudis amb Joan Baptista Pujol, de qui va rebre classes privades perquè no tenia l'edat reglamentària per ingressar a l'Escola Municipal de Música. L'any següent fou admès com a alumne oficial, i continuà treballant amb Pujol. Amb dotze anys obtingué el primer premi del concurs de piano. Isaac Albéniz li recomanà marxar a París a perfeccionar la seva formació. L'any 1887 es desplaçà a la capital francesa amb la seva mare i ingressà a la classe de Charles de Bériot, al Conservatori, primer com a alumne oient i dos anys més tard com a alumne oficial.

Ben aviat, encara infant, conegué Maurice Ravel, a qui l'uniria una llarga amistat. L'any 1894 guanyà el primer premi del Conservatori. L'any següent oferí el seu primer concert a la Sala Pleyel i començà una important carrera concertística internacional. Lluny d'acomodar-se al perfil dominant del concertista virtuós, Viñes preferí el risc del compromís amb la música més nova i avançada del seu temps fins a convertir-se en el protagonista indiscutible del pianisme francès del principi de segle. Però ser el responsable de les estrenes de Ravel o de Debussy, contribuir enormement, amb les seves observacions i amb la seva manera de tocar, a la transformació del llenguatge pianístic dels seus col·legues i amics no era suficient per a aquest esperit inquiet. La seva ànsia desfermada per conèixer nous horitzons musicals i una indomable passió pel risc el porten a descobrir i a fer conèixer també altres repertoris musicals fins aleshores desconeguts en la complaent escena musical francesa. Els russos en primer lloc (Modest Mussorgski, Nicolai Rimski-Korsakov, Aleksandr Borodin, Anatol Liadov, Milij Balakirev, Sergei Liapunov), però també els catalans i espanyols que comencen a arribar a París (Manuel de Falla, Frederic Mompou, Joaquín Turina, Manuel Blancafort, Ernesto Halffter) i, més tard, amb la mateixa perseverança, els joves compositors hispanoamericans. El seu repertori creix i creix. Alguns es demanen com va poder arribar a estudiar tot el que va arribar a tocar. És en la seva completa disponibilitat que cal trobar l'origen de moltes de les obres i de les troballes del repertori pianístic contemporani. Ravel modula el seu llenguatge gràcies a l'estímul de Viñes. Fins i tot és aquest qui l'estimula a la lectura de *Gaspard de la nuit*, l'obra literària d'Aloysius Bertrand que donarà lloc a una de les seves composicions més celebrades. Satie, d'ençà del seu retrobament el 1912, començarà dos anys d'intensa dedicació al piano durant els quals produí una cinquantena de títols plens de complicitats amb qui considera que és el seu intèrpret ideal. Les estrenes i les primeres audicions se succeeixen, tant com ho fan les obres que els compositors li dediquen en homenatge i agraïment. No menys de quaranta composicions dedicades és un trofeu del qual molts pocs intèrprets poden presumir. Fidel als amics i fidel a l'art, no va defallir mai a defensar i propagar la nova música per a piano arreu on el portava el seu virtuosisme i la seva exquisida musicalitat.

Però Ricard Viñes no fou solament un pianista excepcional. Fou un personatge central en l'escena artística parisenca de l'inici del segle XX. En paral·lel a la seva activitat musical, els seus interessos per la pintura i la literatura el portaren a integrar-se en els cercles culturals més avançats de París, a conèixer tota mena d'artistes i escriptors i a relacionar-s'hi. Només cal esmentar alguns dels seus íntims per adonar-se de la magnitud i la projecció de la seva figura i de la rica personalitat que el caracteritzava. Claude Debussy, Erik Satie, Déodat de Séverac, Maurice Ravel, Enric Granados, Manuel de Falla, Frederic Mompou o Francis Poulenc entre els músics; Odilon

Redon, Isidre Nonell o Picasso entre els pintors; i Léon Bloy, Max Jacob, Paul Valéry, Léon-Paul Fargue, Valéry Larbaud, Colette o Jean Cocteau entre els escriptors, constitueixen una nòmina prou explícita de l'ample abast dels interessos culturals que li eren propis.

La seva formació en aquesta direcció fou del tot autodidàctica. El fet de no anar mai a l'escola no li impedí de familiaritzar-se amb múltiples disciplines i fins i tot convertir-se en un expert. Estudià idiomes en profunditat (anglès, alemany, grec, llatí i fins i tot àrab), es familiaritzà amb les matemàtiques i l'àlgebra, s'aproximà a l'astronomia i l'astrologia i es deixà seduir per les ciències ocultes. Passada la trentena es convertí al catolicisme de manera radical i militant, i mai no es deslliurà d'una desmesurada afició pel joc.

La seva prodigiosa memòria i una conversa brillant i estimulante són virtuts lloades per tots els qui el van conèixer. Era capaç de recitar de memòria llargues tirades de versos dels seus escriptors preferits o de detectar errors minúsculs en una nova edició d'un llibre ja llegit. La seva cultura literària era tan extensa com selecta; la biblioteca, fascinant. Entre les seves preferències Edgar Allan Poe, Gustavo Adolfo Bécquer, Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Paul Verlaine, Villiers de l'Isle Adam, Jules Barbey d'Aurevilly, J.-K. Huysmans, Stéphane Mallarmé i tants d'altres. El mateix refinament i qualitat de judici el menà a formar una més que interessant col·lecció de pintura: Picasso, Nonell o Redon són només alguns dels artistes l'obra dels quals atresora. Extremament meticulós, ho anota tot en infinitat de llistes, en *carnets* i en el seu diari personal, un testimoni excepcional de la vida cultural i artística del París de tota una època.

Una carrera concertística internacional de gran nivell no li impedí, però, dedicar-se també a l'ensenyament del piano —Marcelle Meyer, Joaquín Rodrigo, Francis Poulenc, Joaquim Nin-Culmell o Maria Canals foren alguns dels seus deixebles—, a la composició —és l'autor de diverses peces per a veu i piano i d'algunes composicions per a piano publicades pòstumament amb el títol *Quatre hommages: Menuet spectral* a la memòria de Maurice Ravel, *En Verlaine mineur* a la memòria de Gabriel Fauré, *Thrénodie, ou Funérailles antiques* a la memòria d'Erik Satie i *Crinoline, ou La Valse au temps de la Montijo* en homenatge al poeta Léon-Paul Fargue— o a escriure poesia (en francès i en castellà) i, de manera brillant, assaigs sobre música i músics en diverses col·laboracions en premsa.

Màrius Bernadó

Comissari de l'exposició i professor
d'Història de la Música a la Universitat de Lleida

Guió de l'exposició

En la gran constel·lació de pianistes de l'inici del segle XX, hi ha un nom que destaca amb llum pròpia per sobre de tots els altres, el de Ricard Viñes. Autèntic virtuós del seu instrument, Viñes va merèixer com pocs els elogis de la crítica i l'aclamació del públic. I ho va fer d'una manera gens convencional, amb l'ideal sempre present de servir la música i de copsar el més valuós que hi havia en les obres dels seus contemporanis.

Personatge central de la vida musical i artística del París dels primers anys del segle XX, Viñes és molt més que un pianista. Home de vasta cultura i biografia fascinant, col·leccionista d'art de gustos exquisits, lector compulsiu, conversador intel·ligent i apassionat, cronista emocionat de l'univers artístic i espiritual que l'envolta i el sedueix, còmplice i amic íntim i fidel de la major part dels creadors que van fer de París la capital artística del món, va posar la seva sensibilitat i una generositat sens fi al servei dels nous corrents musicals i de l'obra dels joves compositors del seu temps. Viñes fou un pianista compromès, el pianista de les avantguardes.

1. Escoltant Ricard Viñes

Ricard Viñes intèrpret: enregistraments històrics

Ricard Viñes s'apropà al món de la fonografia ja gairebé al final de la seva carrera. Molt probablement, sempre es mantingué refractari a la idea de fixar de manera artificiosa la música en un enregistrament, i no cultivà aquest vessant fins que les circumstàncies el forçaren a fer-ho.

Els enregistraments que efectuà al final del 1929 i durant el 1930 per al segell Columbia constitueixen la part més important de la seva producció discogràfica. Poc després, el 24 de juliol de 1930, embarcà cap a l'Argentina i es veié forçat a romandre a l'Amèrica del Sud fins al mes de març del 1935. La segona tanda d'enregistraments, per a la marca Gramophone, tingué lloc durant el mes de juliol del 1936. Les obres enregistrades per Viñes són una bona mostra, encara que incompleta, del seu repertori de concert. Malauradament, no deixà cap gravació de les seves versions de les obres per a piano de Ravel, de Séverac, de Satie ni de tants altres compositors que constituïren el nucli del seu amplíssim repertori.

Ricard Viñes compositor

Tot i que no hi dedicà gaire atenció, Viñes també freqüentà la composició musical. A més de diverses cançons per a veu i piano, escrigué quatre peces per a piano —publicades pòstumament amb el títol *Quatre hommages pour le piano*— en homenatge a Ravel, Fauré, Satie i Fargue.

2. Conèixer abat, sentir exalta

Ricard Viñes fou un dels protagonistes indiscutibles de la modernitat musical de l'inici del segle XX. Dotat d'una tècnica prodigiosa i d'una musicalitat exquisida, va renunciar a una prometedora carrera com a pianista virtuós en favor d'un compromís ferm i continuat amb la música moderna. Viñes fou el principal protagonista i el defensor de la major part de les transformacions estilístiques que va viure el repertori per a piano durant les primeres dècades del segle XX.

Molts compositors foren capaços d'imaginar un nou univers sonor per al piano gràcies a la seva personalitat musical. A més de ser el responsable d'infinat d'estrenes i primeres audicions

d'obres, Viñes fou per a molts compositors l'amic fidel que s'entestà a fer sentir la seva música arreu en els centenars de recitals que va fer al llarg de la seva vida.

Es va relacionar amb un nombre ingent de músics, artistes i escriptors. Els elogis que va rebre de tothom que el va tractar destaquen la seva extrema generositat i una fidelitat a tota prova. Però Viñes va ser molt més que un pianista compromès. En la seva personalitat polièdrica, rica en matisos, conflueixen múltiples interessos i experiències. Es va sentir captivat per la literatura i la pintura tant com per la música, i va mantenir estretes relacions d'amistat amb artistes de tots els àmbits. Fou un lector infatigable i de gustos refinats, i fins i tot conreà la poesia. Molt proper als pintors simbolistes i *nabis*, visitava assíduament galeries d'art i marxants, i va arribar a posseir una notable col·lecció de pintura. Bon conversador, poliglòt, autodidacta en infinitat de sabers, d'una intel·ligència brillant, apassionat pels nombres, el joc i l'ocultisme, de profundes conviccions religioses, es va deixar seduir per tot allò que d'espiritual tenia la seva època.

3. Univers Viñes

Amb 13 anys i acabat d'arribar a París, Viñes coneix Maurice Ravel. Tots dos comparteixen anhels i experiències artístiques. Junts s'apassionen per la música, la literatura i la pintura. Junts comencen a freqüentar llibreries, salons i galeries d'art, i a descobrir els seus models i els seus companys de viatge, a interessar-se per tot el que es mou en el terreny artístic en el París del final del segle XIX.

Tot al llarg de la seva trajectòria vital, des de les descobertes adolescents fins al darrer moment, Viñes va acumular un enfilall de coneixences sensacional.

Les seves inescapables inquietuds culturals i artístiques el portaren a relacionar-se, sovint de manera duradora i molt íntima, amb infinitat de músics, però també amb pensadors, escriptors i artistes de tota mena.

La coneixença que en féu apareix perfectament ressenyada en el seu minuciós *Diari*, o testimoniada en l'abundant correspondència que va mantenir. Va col·laborar amb molts i, en els moments difícils, molts d'ells també es van beneficiar de la seva generosa ajuda. Tots van elogiar sempre les seves qualitats artístiques i humanes. Aquest és l'univers Viñes.

4. El repertori

En els seus inicis, la carrera concertística de Viñes semblava destinada a seguir el recorregut propi d'un jove pianista virtuós al París del final del segle XIX: premis, presència continuada als *salons* més selectes, llargs programes de concert abocats a l'exhibició virtuosística... Però Viñes renuncià a seguir aquest camí convencional i inaugurà una nova manera de concebre el recital pianístic. Fou un dels primers a interpretar obres senceres i no únicament fragments de provada efectivitat davant el públic, a evitar el pur exhibicionisme en favor de l'interès musical de les obres, a configurar temàticament els programes, ja sigui per afinitats geogràfiques o històriques, a programar recitals monogràfics dedicats a un compositor o escola, i a redescobrir desconegudes obres per a tecla dels segles XVI, XVII i XVIII, que incorporava amb tota naturalitat als seus programes, de la mateixa manera que hi tenien cabuda autors contemporanis com Ravel, Debussy, Satie, Séverac, Poulenc, Falla, Mompou, Blancafort, Turina i molts d'altres.

Estrenes i primeres audicions

El seu ferm compromís amb els joves compositors del seu temps, el va dur a protagonitzar nombroses estrenes. Però el que dóna un segell especial a la seva personalitat artística, més enllà de l'estrena puntual d'una obra, és el fet que Viñes incorporà de manera immediata al seu repertori de concert les noves composicions per a piano, i les programà com a primera audició una vegada i una altra en tots els escenaris que visità durant la seva llarga i intensa carrera concertística. Gràcies a Viñes, bona part del nou repertori per a piano tingué una segona oportunitat de fer-se sentir, i ben aviat es va convertir en el millor ambaixador de tota una generació de compositors arreu d'Europa i Amèrica del Sud.

Obres dedicades

La seva generositat i compromís envers la música i els compositors contemporanis va ser recompensada amb un nombre ingent d'obres dedicades. Molt probablement cap altre intèrpret ha rebut mai tantes mostres d'agraïment, fins al punt de poder dissenyar diversos programes de concert formats íntegrament per obres que li van ser dedicades en vida.

Interactiu

En l'interactiu s'han seleccionat una tria de prop de tres-cents programes de concert protagonitzats per Viñes al llarg de la seva carrera, des del seu primer concert com a guanyador del Premi del Conservatori de París el 1895, fins als darrers, realitzats a Barcelona el 1942, poc abans de morir. Sense ser exhaustius —la seva activitat concertística depassa de llarg aquesta xifra—, és una bona mostra de l'amplitud del seu repertori, de la nova perspectiva que impulsà en la configuració dels programes de concert i del seu decidit compromís amb la música dels joves creadors del seu temps. Les diferents opcions de consulta (per compositor, per ciutat i per any) permeten reconstruir parcialment el seu repertori i apreciar la incansable tasca de difusió de la nova música que el va caracteritzar.

5. La mirada interior

L'abast dels interessos intel·lectuals de Viñes és sorprenent, i més si es té en compte que mai va anar a l'escola abans d'ingressar al conservatori. Lector àvid i selecte, la literatura fou part essencial de la seva vida i va arribar a formar una biblioteca formidable. Baudelaire, Poe, Gautier, Rimbaud, Mallarmé, Huysmans, Villiers de l'Isle Adam o Valéry són alguns dels escriptors pels quals sent devoció.

Preocupat per deixar constància de tot el que fa, anota totes i cadascuna de les seves lectures en el *Diari* que mantingué durant llargs períodes de la seva vida i que és una font inesgotable d'informació sobre el món cultural parisenc del seu temps.

La passió per la literatura el dugué a escriure una important col·lecció de sonets en castellà, francès i català, de to romàntic, místic i filosòfic, i unes pintoresques i enginyoses col·leccions d'*haikai* i díctics de caire satíric.

També es deixà seduir per les ciències ocultes i tota mena d'esoterismes. Afeccionat a les cartes astrals, la grafologia, la quiromància i la fisiognomia, es movia amb desimboltura en els actius

cercles ocultistes del final del segle XIX. Amb la mort de la mare la seva espiritualitat va fer un tomb, abraçà amb força el catolicisme i es convertí en un dels íntims de Léon Bloy.

Obsessionat pels nombres i el seu simbolisme, ho anota tot i inventa codis xifrats i alfabetos críptics. Dotat d'una memòria excepcional estudià, de manera autodidàctica, àlgebra, astronomia i astrologia, i també anglès, alemany, grec, llatí, rus, àrab i hebreu.

6. Ricard Viñes en concert

Els quatre concerts històrics que oferí l'any 1905 a la Sala Érard suposaren l'inici d'un nou format per al recital pianístic. Els elements definidors del nou model proposat per Viñes són la coherència del programa, que ordena segons criteris cronològics i nacionals, i la qualitat musical intrínseca del repertori per damunt de la pura exhibició virtuosística. Fruit d'una intensa tasca de recerca en biblioteques i assessorat per musicòlegs com Jean Marnold i Lionel de La Laurencie, les obres interpretades representen una tria del bo i millor de la literatura per a tecla des del segle XVI. Per interpretar *Les Tourbillons* de Jean-Philippe Rameu, va utilitzar un *pianoforte* que havia fet restaurar per a l'ocasió.

El nombre total de peces (55) i d'autors (50) palesen l'envergadura de l'empresa; molt més si tenim en compte que, just uns dies abans del primer concert, el 23 de març, el mateix Viñes havia protagonitzat, entre d'altres, la primera audició a França dels *Quadres d'una exposició*, de Modest Mussorgski.

"No visc més que amb la idea fixa d'aquests quatre concerts enormes que he d'oferir i que m'ha calgut preparar tan de pressa [...] és una bogeria el que faig en donar aquests concerts, havent d'aprendre —totalment noves per a mi— més de la meitat de les peces, unes quaranta de les quals a l'octubre no sabia ni una nota! Que Déu m'ajudi en aquesta empresa i a abastar un esforç com aquest. I, a més, les classes, i córrer d'ací cap allà, i haver tocat al Conservatori!, i a Roubaix!, tot alhora." (Ricard Viñes, *Diari*, març del 1905)

"Quina inquietud sentia, doncs no em sabia del tot el programa d'aquest primer concert i he tingut la fortuna de no tenir ni un sol defalliment de memòria en cap dels fragments, excepte en un compàs o dos de l'obra de Cabezón, però fou imperceptible; per contra he passat moments espantosos amb la por constant a equivocar-me, sobretot en la primera part del programa. El *pianoforte* que Blondel ha restaurat ha plagut molt. Encara que la pulsació sigui molt difícil tot m'ha anat divinament bé, i hom haurà pensat que he estudiant durant molt de temps aquest instrument, mentre que no he assajat més que tres vegades els pedals que s'accionen amb els genolls; de fet, això no m'ha amoïnat gens." (Ricard Viñes, *Diari*, 27 de març de 1905)

7. Pintura

Erik Satie considerà Viñes "l'únic pianista que tenia ulls", un músic que sabia "mirar" més enllà del llenguatge dels sons. Certament, de ben aviat Viñes se sent fascinat per l'univers de pintors i artistes de tota mena actius al París del final de segle. Encara adolescent, comença a freqüentar tallers i galeries d'art, i a perfilar els seus gustos en aquest terreny. El seu apassionament és tan gran que malda per conèixer personalment els autors les pintures dels quals acaba de descobrir i admira. Amb molts arriba a establir una íntima relació d'amistat: coneix Daniel de Monfreid,

Émile Vuillard, Jean Caldain, Aristides Maillol, Maurice Denis i Auguste Rodin; es relaciona amb els pintors catalans i espanyols establerts ocasionalment a la capital francesa (Nonell, Casas, Rusiñol, Egusquiza...); ajuda a Picasso en els primers anys; és un dels íntims d'Odilon Redon, amb qui passa cada any una temporada a l'abadia de Fontfroide; comparteix l'entusiasme per tot el que és nou en inacabables tertúlies amb els seus companys del cercle de "Les Apaches" (Édouard Bénédictus, Paul Sordes); visita regularment Manolo Hugué al seu refugi de Ceret; Juan Gris, Georges Rouault, Manuel Ángeles Ortiz, Man Ray, o l'inclassificable Jean Cocteau formen part del seu cercle d'amistats en un moment o altre de la seva trajectòria. Des de la seva privilegiada posició al bell mig de la vida cultural parisenca, ajuda a molts a introduir-se en els cercles artístics del moment. Aquest és el cas del seu nebot Hernado Viñes, que arribaria a ser un membre destacat de l'Escola de París.

Tan bon punt disposa d'una certa capacitat econòmica, després de les penúries dels difícils primers anys a París, Viñes comença a comprar pintures i a bastir una interessant col·lecció d'art que s'alimenta també dels nombrosos presents que li fan els seus amics pintors. Entre molts altres, la col·lecció de pintura de Ricard Viñes incloïa pintures i dibuixos de Picasso (entre els quals *L'Hétaïre* i diverses pintures de caps de dona del 1901 o un dibuix preparatori de *El boig*), la major part dels dibuixos de la sèrie dels cretins de Boí d'Isidre Nonell o diverses col·leccions de gravats i pintures d'Odilon Redon (una de les quals Viñes apreciava especialment: *Le Grand Vitrail* del 1904).

8. Viñes i Lleida

Per bé que Viñes residí a Lleida només fins als nou anys, la relació amb la ciutat mai es va extingir. Quan es va traslladar a Barcelona per rebre classes de Joan Baptista Pujol, ho féu acompanyat de la seva mare i els seus germans, mentre que el seu pare es va quedar a Lleida on, convençut del potencial del seu fill, emprengué diversos contactes amb institucions i figures destacades de la música per tal de presentar-los el petit pianista i sol·licitar recursos per a que aquest pogués continuar els seus estudis a París.

La correspondència amb la família que quedava a Lleida era freqüent, tal com ho demostra la quantitat de cartes i postals conservades. A més, Viñes procurava viatjar a Lleida cada any tant per visitar la tomba de la seva mare, retrobar-se amb la família o els amics que formaven part de l'avantguarda artística lleidatana reunits al Xop-Bot com per mostrar la ciutat a Déodat de Séverac, per exemple, qui també l'havia acollit en força ocasions a la seva localitat natal. Aquestes visites mai passaven desapercebudes, i les mostres d'afecte i els homenatges al pianista eren nombrosos, de la mateixa manera que aquest mai es negà a oferir un concert on, fidel a les seves conviccions interpretava les composicions habituals del seu repertori, que apropaven la música més novedosa del moment a la població. Viñes mai es va desfer de la seva condició de lleidatà, i la imatge de la ciutat fou un referent pràcticament constant al llarg de la seva vida.

9. Audiovisual

La biografia del compositor s'explica a través d'un audiovisual.

- 1875 Ricard Viñes neix a Lleida el 5 de febrer, fill de Javier Viñes Solano i Dolors Roda Vives.
Als set anys inicia la seva formació musical amb l'organista lleidatà Joaquim Terraza.
- 1882 Dos anys més tard es trasllada a Barcelona per rebre classes de piano de Joan Baptista Pujol.
- 1887 És admès a l'Escola de Música de Barcelona i obté el primer premi de la classe de piano.
Seguint els consells d'Isaac Albéniz, es desplaça a París per continuar els estudis de piano amb Charles de Bériot.
- 1888 A París coincideix amb Enric Granados i ben aviat coneix Maurice Ravel.
- 1889 És admès com a alumne oficial del Conservatori de París.
- 1894 Obté el primer Premi de piano del Conservatori i comença a freqüentar els principals salons parisencs.
- 1895 Ofereix el seu primer recital a la Sala Pleyel, i inicia una intensa carrera concertística que el durà per tot Europa.
Des de molt aviat sent una curiositat extrema per tota mena de manifestacions artístiques.
Ràpidament s'amara de literatura francesa i devora llibre rere llibre, mentre igualment s'interessa per la pintura i entra en contacte amb els principals protagonistes de la cultura parisenca del seu temps.
De seguida coneix Isidre Nonell, Picasso, Odilon Redon, Erik Satie, Maurice Denis, Claude Debussy, Déodat de Séverac, J.-K. Huysmans, Léon-Paul Fargue, Léon Viñes es converteix en un personatge central de l'univers artístic del París del final del segle XIX i principi del XX.
- 1898 Estrena *Menuet antique* de Ravel, obra que li està dedicada. És la primera d'una llarga llista de composicions que li seran dedicades per compositors com Séverac, Viñes és ja el pianista de les avantguardes; el protagonista indiscutible de les estrenes i primeres audicions de la nova música per a piano.
- 1902 Juntament amb Fargue, Ravel i altres músics, pintors i escriptors compromesos amb les noves opcions artístiques, forma el grup "Les Apaches".
- 1905 Protagonitza els *Quatre concerts* dedicats a la història de la música per a tecla a la Sala Érard i inaugura el format modern del recital pianístic.
- 1907 Debussy li dedica *Poissons d'or*.

- El seu repertori s'amplia amb les obres dels compositors russos i espanyols que ell mateix s'encarrega de presentar a París.
- La mort de la mare l'afecta profundament i busca refugi en la religió. Rep la primera comunió als 32 anys.
- 1910-1911 Protagonitza els concerts commemoratius dels centenaris de Chopin, Schumann i Liszt a la Sala Érard.
- El seu compromís amb la nova música es manté ferm. Els joves compositors sempre tenen un lloc en els programes dels innumbrables recitals i concerts que arriba a fer.
- 1920 Realitza una primera gira de concerts per Amèrica del Sud i incorpora al seu repertori les obres dels aleshores joves compositors sud-americans.
- Viñes és al centre de la vida cultural francesa i participa en tota mena d'esdeveniments literaris, artístics i musicals, i col·labora en infinitat d'iniciatives i projectes protagonitzats pels artistes de l'avantguarda.
- 1923 L'any 1923 participa com a titellaire en l'estrena d'*El retablo de maese Pedro*, de Manuel de Falla.
- 1924 Emprèn una gira de concerts pel nord d'Àfrica i, novament, per Amèrica del Sud.
- 1929 Realitza una primera sèrie d'enregistraments discogràfics, que continuarà durant l'any 1930.
- 1930 Inicia una nova gira per Amèrica del Sud. Els deutes contrets en el joc i un accident en una mà l'obligaran a quedar-s'hi fins al 1935.
- 1936 Gràcies a l'esforç de la família i alguns amics pot tornar a Europa.
- París ho celebra amb un concert el programa del qual inclou íntegrament obres que li han estat dedicades.
- Realitza una nova sèrie d'enregistraments discogràfics per a la firma Columbia.
- 1940 El mes de novembre passa a Espanya per Hendaia i, uns mesos més tard, s'instal·la a Barcelona.
- Les condicions de vida són cada cop més difícils. Sense possibilitat de tornar a França i allunyat dels circuits concertístics, Viñes sobreviu gràcies a l'ajut d'alguns amics.
- 1943 El 19 de març fa el seu darrer concert al Palau de la Música de Barcelona.
- Mor a Barcelona, pràcticament en la indigència, el 29 d'abril.

10. Ambientació sonora

En el recorregut de la mostra hi ha diversos espais on el visitant tindrà la possibilitat d'escoltar, d'una banda, un enregistrament de Viñes, interpretant *Quatre hommages pour le piano*, i de l'altra, peces dels autors que formen part de l'univers del compositor i pianista.

Autor	Obra	Any	Versió
Erik Satie	<i>Pièces froides I (Airs à faire fuir):</i> I: D'une manière particulière II: Modestement III: S'inviter	1897	Aldo Ciccolini (piano)
Déodat de Séverac	<i>En Languedoc: Coin du cimetière au Printemps</i>	1904	Jordi Masó (piano)
Maurice Ravel	<i>Miroirs: Oiseaux tristes</i>	1906	Walter Gieseking (piano)
Claude Debussy	<i>Images II: Poissons d'or</i>	1908	Arturo Benedetti-Michelangeli (piano)
Manuel de Falla	<i>Cuatro piezas españolas: Andaluza</i>	1909	Alicia de Larrocha (piano)
Enric Granados	<i>Goyescas: El fandango de candil</i>	1911	Alicia de Larrocha (piano)
Frederic Mompou	<i>Charmes:</i> IV ... pour les guérisons V ... pour évoquer l'image du passé VI ... pour appeler la joie	1921	Frederic Mompou (piano)

Documents, objectes i obres de l'exposició

1. Cartell: Festival Satie 1920.
82 x 60 cm.
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
2. Teclat mut
40 x 28 x 8 cm
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
3. Odilon Redon: retrat de Ricard Viñes
Litografia
Nina Gubisch-Viñes
4. Isidre Nonell: Cretins a la sortida de l'església, 1896
Ploma, aquarel·la, tinta xinesa polvoritzada, llapis de colors i collage
47 x 31 cm.
Sra. Teresa Valentí
5. Ulpiano Checa: retrat de Ricard Viñes, 1899
oli sobre tela
100 x 65 cm.
Museu d'Art Jaume Morera
6. Georges d'Espagnat: retrat de Ricard Viñes, c. 1900-1920
oli sobre tela
60,7 x 50,1 cm.
Museu d'Art Jaume Morera
7. Objecte personal: tinter de bronze
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
8. Objecte personal: estris d'escriptura amb estoig
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
9. Condecoració: Creu de la Legió d'Honor
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
10. Quadernet d'Hai-kai horticoles
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
11. Medalla Premi del Conservatori de París 1894
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
12. Objecte personal: llibreta vocabulari àrab
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
13. Quadernet amb llistat de partitures de Ricard Viñes (1887)
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
14. Carnet (extracte del Diari personal de Ricard Viñes
Nina Gubisch-Viñes
15. Retrat grafològic de Ricard Viñes
15 x 13 cm.
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
16. Carta astral de Ricard Viñes
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
17. Partitura impresa dels Quatre hommages
24.5 x 34 cm.
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
18. Opuscle: Tres aristòcratas del sonido
13.1 x 19.5 cm.
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
19. Exemplar original d'un disc 78 rpm
disc original
Nina Gubisch-Viñes
20. Cartell original dels Quatre concerts històrics (1905)
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
21. Programa de mà original dels Quatre concerts històrics (1905)
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
22. Retall de premsa: Revue Musicale de Lyon, 14 maig 1905 (M.-D. Calvocoressi)
18 x 26 cm
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
23. Llistat manuscrit d'assistents, invitacions i imports de les entrades al concert del 10 de maig de 1910 [Homenatge a Chopin]
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
24. Bust de Ricard Viñes en bronze
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
25. Carta autògrafa d'Enric Granados a Ricard Viñes (13 abril 1911)
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida

26. Partitura autògrafa d'Enric Granados dedicada a Ricard Viñes "Melodia"
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
27. Bust de Ricard Viñes en bronze
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
28. Carta autògrafa d'Enric Granados a Ricard Viñes (13 abril 1911)
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
29. Partitura autògrafa d'Enric Granados dedicada a Ricard Viñes "Melodia"
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
30. Carta autògrafa d'Enric Granados a Ricard Viñes (13 abril 1911)
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
31. Partitura autògrafa d'Enric Granados dedicada a Ricard Viñes "Melodia"
Llegat Ricard Viñes, Arxiu Municipal de Lleida
32. [llibre] Léon-Paul Fargue, Tancredi (Paris: [s.n.], 1911) [exemplar núm. 65 amb doble dedicatòria sobre el full de guarda)
Nina Gubisch-Viñes
33. Cartell : Sala Érard 1899. Llegat Ricard Viñes.
34. Cartell: Sala Érard 1910 (Chopin). Llegat Ricard Viñes.
35. Cartell: Sala Érard 1922. Llegat Ricard Viñes.
36. Cartell Festa Major 1912 (Xavier Gosé).
Lleida, col·lecció particular Yolanda Abardia.
37. Ban de l'Alcalde Sol 1910. Llegat Ricard Viñes.
38. Biografia escrita del pare. Llegat Ricard Viñes.
39. Carta a Charles de Bériot del pare de Ricard Viñes (16 maig 1888). Llegat Ricard Viñes.
40. Cartes de Javier Viñes a la diputació de Lleida. Llegat Ricard Viñes.
41. Denegació pensió sol·licitada (16 abril 1889). Llegat Ricard Viñes.
42. 2 fotos del pare i de la mare de Ricard Viñes.
Nina Gubisch-Viñes.
43. Cartell de la inauguració del Teatre Viñes (Lleida, 3 de maig 1919). Llegat Ricard Viñes.
44. Comunicat de Joventut Catòlica a Ricard Viñes demanant consentiment per donar el seu nom al teatre Viñes. Lleida, 16 de febrer de 1919. Llegat Ricard Viñes.
45. 3 fotos de Ricard Viñes amb el Quartet Renaixement al terrat de Teatre Viñes. Nina Gubisch-Viñes.
46. Còpia manuscrita de la cantata *La Prise de Lérida* (de Jean Baptiste Stuck dit Batistin, ca. 1680-1775).
47. 4 programes de mà de concerts a Lleida.
Llegat Ricard Viñes.
48. Diploma signat per Ricard Viñes com a director del Conservatori de Lleida. Lleida, col·lecció particular M.C. Grassa.

Activitats entorn a l'exposició

Concert - Homenatge a Ricard Viñes

Concert a l'entorn de Ricard Viñes. Josep M. Colom, piano. Interpretant obres de Frederic Mompou, Claude Debussy i Maurice Ravel.

DIA: Dijous 1 de març a les 21.00 h

LLOC: Auditori Municipal Enric Granados

Presentació de la publicació

Ricard Viñes, el pianista de les avantguardes

À càrrec de:

Juan Manuel Bonet, Màrius Bernadó i Jesús Navarro.

DIA: a determinar (23-27 d'abril)

LLOC: Museu d'Art Jaume Morera

Autors dels textos:

Màrius Bernadó, Juan Manuel Bonet, Marta Giné, Nina Gubisch-Viñes, Jorge de Persia, M. Àngels Julià, Montserrat Bergadà, Myriam Chimènes, Deborah Mawer, Pierre Guillot, Phillipe Rodríguez, Yvan Nommick, Ornella Volta i Esperanza Berrocal.

Visites a l'exposició

Visites comentades per a grups

de dimarts a diumenge, a hores convingudes

- Durada: 1h

- Màxim 25 persones

- Preu: gratuït

- Informació i reserves: tel. 973 700 419
a/e. mebosch@paeria.cat

Visites dinamitzades per a grups escolars

Destinades a grups de primària i secundària, prèvia concertació

- Durada: 1 h

- Màxim 25 persones

- Preu: gratuït

- Informació i reserves: tel. 973 700 419
a/e. mebosch@paeria.cat